

บันทึก

เรื่อง ความหมายของคำว่า “แร่” ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐
(กรณีน้ำเค็มที่เกิดจากส่วนผสมของแร่เกลือหินหรือแร่โปแตช)

กระทรวงอุตสาหกรรม ได้มีหนังสือด่วนมาก ที่ อก ๐๓๐๑/๕๕๕ ลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๔ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ด้วยกรมทรัพยากรธรณีรายงานว่า ท้องที่อำเภอป่าหน่วจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งอยู่ในเขตที่กระทรวงอุตสาหกรรมประกาศเป็นเขตสำหรับดำเนินการสำรวจการทดลอง การศึกษา หรือการวิจัยเกี่ยวกับแร่ ตามมาตรา ๖ ทวิ^๑ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้มีประชาชนเข้าไปทำการเจาะหลุมสูบน้ำเค็มขึ้นมาตากเป็นเกลือ การเจาะหลุมสูบน้ำเค็มดังกล่าวจะทำให้น้ำข้างบนซึ่งเป็นน้ำจืดไหลเข้าสู่น้ำเค็ม และไปละลายแหล่งแร่เกลือหินและแร่โปแตช ทำให้แหล่งแร่เกลือหินและแร่โปแตชเสียหาย เพื่อป้องกันความเสียหายดังกล่าวจึงสมควรดำเนินคดีบุคคลที่ทำการขุดเจาะหลุมสูบน้ำเค็มขึ้นมาตากเป็นเกลือในข้อหาทำเหมืองโดยมิได้รับอนุญาตประทานบัตรชั่วคราวหรือประทานบัตร การที่จะดำเนินคดีในข้อหาดังกล่าวเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติมีความเห็นเป็นสองฝ่าย คือ

๑. ฝ่ายที่หนึ่ง มีความเห็นว่า น้ำเค็มเป็น”แร่” เพราะน้ำเค็มเกิดจากการละลายของแร่เกลือหินหรือแร่โปแตชผสมอยู่ในน้ำเค็ม จึงดำเนินคดีในข้อหาทำเหมืองโดยมิได้รับประทานบัตรชั่วคราวหรือประทานบัตรได้

๒. ฝ่ายที่สอง มีความเห็นว่า คำนิยามคำว่า “แร่” ตามมาตรา ๔^๒ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ นั้น คำว่า “แร่” ไม่รวมถึงน้ำด้วย และคำว่า “น้ำ” ในคำนิยาม

^๑ พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแร่(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๖_

มาตรา ๖ ทวิ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการสำรวจ การทดลองการศึกษา หรือการวิจัยเกี่ยวกับแร่ ให้รัฐมนตรีโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดพื้นที่ใด ๆ ให้เป็นเขตสำหรับดำเนินการสำรวจ การทดลองการศึกษา หรือการวิจัยเกี่ยวกับแร่ได้

ฯลฯ

ฯลฯ

^๒ พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแร่(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๖

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“แร่” หมายความว่า ทรัพยากรธรณีที่เป็นอนินทรีย์วัตถุมีส่วนประกอบทางเคมีกับลักษณะทางฟิสิกส์แน่นอนหรือเปลี่ยนแปลงได้เล็กน้อย ไม่ว่าจะต้องถลุงหรือหลอมก่อนใช้หรือไม่ และหมายความรวมถึงดิน หินน้ำมัน หินอ่อน โลหะและตะกอนที่ได้จากโลหกรรม หินซึ่งกฎกระทรวงกำหนดเป็นหินประดับหรือหินอุตสาหกรรม และดินหรือทรายซึ่งกฎกระทรวงกำหนดเป็นดินอุตสาหกรรมหรือทรายอุตสาหกรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงน้ำ เกลือสินเธาว์ ลูกรัง หิน ดินหรือทราย

ฯลฯ

ฯลฯ

ดังกล่าวก็มีได้กำหนดว่าต้องเป็นน้ำบริสุทธิ์หรือมีส่วนผสมของสารอื่นหรือไม่นอกจากนั้นน้ำเค็มที่เป็นปัญหานี้เกิดจากน้ำใต้ดินไหลผ่านชั้นแร่เกลือหินหรือแร่โปแตชหรือเก็บกักอยู่บนชั้นแร่ดังกล่าว ทำให้แร่ละลายผสมอยู่ในน้ำใต้ดินนั้นเป็นการเกิดขึ้นตามธรรมชาติ เมื่อพระราชบัญญัติแร่ได้กำหนดส่วนผสมของน้ำกับสารอื่นไว้ แม้น้ำนั้นจะมีส่วนผสมแร่เกลือหินหรือแร่โปแตชที่ละลายอยู่ก็ไม่อาจถือว่าเป็น “แร่” เมื่อน้ำเค็มไม่เป็น “แร่” ก็ไม่อาจจะดำเนินคดีแก่ผู้กระทำการเจาะหลุมสูบน้ำเค็มขึ้นมาในข้อหาทำเหมืองโดยไม่ได้รับประทานบัตรชั่วคราวหรือประทานบัตรได้

กรมทรัพยากรธรณีพิจารณาแล้วเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาข้อกฎหมายสำคัญที่กระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน ผู้กระทำการดังกล่าว จึงเห็นควรหารือคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่าน้ำเค็มที่เกิดจากส่วนผสมของแร่เกลือหินหรือแร่โปแตชเป็น “แร่” ตามพระราชบัญญัติแร่หรือไม่ เพื่อจะได้ถือเป็นแนวปฏิบัติต่อไป

กระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาแล้วเห็นควรหารือคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อพิจารณาวินิจฉัยปัญหาดังกล่าวต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวและได้ฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงของผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม (กรมทรัพยากรธรณี) แล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรมว่า กรณีตามปัญหาที่หารือนี้ได้มีการจับกุมผู้ดำเนินการเจาะหลุมสูบน้ำเค็มที่เกิดจากส่วนผสมของแร่เกลือหินหรือแร่โปแตชขึ้นมาตากเป็นเกลือในท้องที่อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ในข้อหาทำเหมืองโดยไม่มีประทานบัตรตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ และต่อมากรมทรัพยากรธรณีได้มีหนังสือถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ อก ๐๓๐๒/๙๐๐๐ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๒๙ แจ้งว่า พนักงานอัยการจังหวัดชัยภูมิได้ดำเนินการฟ้องผู้ทำการเจาะหลุมสูบน้ำเค็มดังกล่าวคือนายเคน แสนรัตน์ กับพวกรวม ๙ คน ร่วมกันตั้งโรงงานและประกอบกิจการโรงงานโดยไม่ได้รับอนุญาต ทำเหมืองแร่เกลือหินโดยไม่มีประทานบัตร มีแร่เกลือไว้ในครอบครองเกินกว่า ๒ กิโลกรัม โดยไม่ได้รับอนุญาต และทำให้เสียทรัพย์ที่ใช้หรือไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๒๙

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โดยที่ข้อ ๙ (๑)^๓ แห่งระเบียบคณะกรรมการกฤษฎีกา ว่าด้วยการรับปรึกษาให้ความเห็นทาง

^๓ ระเบียบคณะกรรมการกฤษฎีกา ว่าด้วยการรับปรึกษาให้ความเห็นทางกฎหมายของกรรมการร่างกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๒๒

ข้อ ๙ กรรมการร่างกฎหมายจะไม่พิจารณาให้ความเห็นทางกฎหมายในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) เรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล

(๒) เรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสถาบันอื่นอยู่แล้วตามกฎหมายและกรรมการร่างกฎหมายเห็นว่าสมควรให้มีการดำเนินการตามกฎหมายนั้นก่อนเพื่อประโยชน์แก่การบริหารราชการแผ่นดิน

(๓) เรื่องซึ่งหากให้ความเห็นแล้วจะมีผลกระทบกระเทือนในทางการเมืองหรือทางการ

กฎหมายของกรรมการร่างกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๒๒ กำหนดว่ากรรมการร่างกฎหมายจะไม่พิจารณาให้ความเห็นทางกฎหมายในเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล และปรากฏว่าเรื่องที่หารือนี้ ได้มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลตามหนังสือกรมทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) จึงมีมติไม่พิจารณาให้ความเห็นทางกฎหมายในเรื่องนี้

(ลงชื่อ) อมร จันทสมบุรณ์
(นายอมร จันทสมบุรณ์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กันยายน ๒๕๒๙

ต่างประเทศ

ทั้งนี้ เว้นแต่จะเป็นเรื่องที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีจะได้มีมติหรือมีคำสั่งเป็นการภายในให้พิจารณา